

Jess Gerdes

03.03.1929 - 20.09.2015

Det er kun et lille år siden at Jess Gerdes fik besøg af en 60-årig mand, der som stor dreng fik revet en arm af i en kran på havnen i Qaqortoq, og som nu, da han var i Aarhus, ville komme forbi med en gave og sige tak til lægen der reddede hans liv. Historier af den slags er der mange af i Jess' *curriculum vitae* fra hans tid som distriktslæge i Kalaallit Nunaat (Grønland) i årene fra 1959 til 1966, hvor han som ung læge blev hvirvlet rundt i alverdens lægefaglige problemstillinger; tropesygdomme dog undtaget, men alvorlige samfunds- og socialmedicinske udfordringer inklusive.

Jess blev kandidat fra Københavns Universitet i januar 1957 og arbejdede 2 år på Bispebjerg Hospital og Kommunehospitalet, og sideløbende som lægevagtslæge i København, før han fik stillingen i Grønland. Ansættelsen var planlagt til kun at skulle have varet 2 år, men Jess befandt sig godt som leder og *nakorsaq* (læge) i den brede og udfordrende kliniske frontlinje, og var respekteret og meget vellidt alle vegne, så de 2 år blev til 7. Og årene var givetvis blevet til mange flere, hvis ikke fru Ellen havde presset på for at trække familien tilbage til Danmark: Børneflokket var vokset fra 4 til 7, og de ældste af os nærmede os den alder, hvor man skulle begynde at tænke på realskole og en videreuddannelse, som dengang var ensbetydende med deportationer til kostskoler i Danmark.

Jess' alsidige lægefaglige kompetencer fra tiden i Qaqortoq var ikke meriterende til en ledende stilling i det danske sygehusvæsen, så han nedsatte sig i 1966 som alment praktiserende læge i kompagniskabet "Lægerne Gerdes" i Fredericia, sammen med 3 ældre brødre: Ib (1916-2008), Steen (1920-1997) og Jørn (1924-1998), som selv konsekutivt var kommet ind i den praksis, som deres far, Jens Ulrik (1886-1975) havde etableret i byen i 1915.

Der er ikke tvivl om, at skiftet for Jess fra at være distriktslæge i Qaqortoq til at blive praktiserende læge i Fredericia i slutningen af 1960'erne, var dét man med en populær eufemisme i dag kalder 'bredt udfordrende' for den endnu unge dr. Gerdes, dvs. problemfyldt på mange leder og kanter. Ikke kun fagligt eller fordi kompagniskabet med hans position som lillebror til tre garvede praktiserende læger i en dansk provinsby ikke altid var lige uproblematisk. Men også fordi der i 1960'erne og i årene frem jo blev vendt op og ned på mangt og meget i verden i forhold til hvordan den ret konservative, romantiske og nok lidt naive unge dr. Jess havde forestillet sig, at tingene ville blive. Virkeligheden blev absolut ikke som i hans barndom i en velhaverfamilie, som vi fx har set den fremstillet i historien om familien Varnæs i Matador.

Børneflokket var vokset fra 7 til 8 i 1970 og det blev dyrt i den daglige husholdning, så Jess måtte knokle som vagtlæge for at holde økonomien på højkant for det livlige, kreative og uregerlige, men selvsagt ofte også kaotiske og (især) støjende familieliv der udfoldede sig i et stort hus i Taulov omkring ham. Og med 10 faste beboere i huset og et typisk tilskud af 3-4 'næsten-altid-tilstedeværende' kærester og venner til os børn, kan man givetvist forestille sig det menageri Jess måtte forsøge at lære sig at leve med i hverdagen: Virkeligheden var langt væk fra drømmen om et velstruktureret familieliv i (nogenlunde) ophøjet ro og orden á la Korsbæk. Det gav selvsagt ballade. Og i flere tilfælde også alvorlig ballade, men vi børn var absolut ikke hverken forsvarsløse eller uskyldsrene ofre for en despotisk patriark — Jess fik kam til sit hår, og slagsmålene gav alle os børn en god grundlæggende kampræning i almindelig og sund disrespekt for autoriteter.

Der faldt af flere grunde lidt mere ro over det hele, da Jess gik i solopraksis i 1982, først med fru Ellen som assistent og siden også med vores søster Dorte som sekretær. Der faldt endnu mere ro over Jess, da han

lukkede sin praksis i 1994, og endnu mere ro, nærmest en æterisk rolighed, da han og fru Ellen i 2001 valgte at flytte fra deres store hus i Taulov til en dejlig lille lejlighed i centrum af Aarhus. Ro, orden og overskuelighed havde en god effekt på hans sind, eller som vores søster Lisbet siger: »Hvor var det dog i grunden svineheldigt, at Jess blev så gammel, at vi alle sammen nåede at lære ham bedre at kende, og nu vil huske ham som den humoristiske, interesserede, kærlige og nærværende mand han var. Og at alle hans 18 børnebørn og 8 oldebørn altid kun vil huske ham sådan«.

Hen ad vejen fik Jess, og Ellen, og vi andre også, nogle modbydelige skrammer i livet: Først da vores søster Mette (1961-1989) og hendes lille datter Amalie (1987-1989) omkom ved en drukneulykke på Fanø, og siden da vores bror Karsten (1955-2000) begik selvmord.

Jess Gerdes både fandt og udviklede sin lægefaglige identitet og stolthed, og demonstrerede sit helt ubetvivlelige talent for faget i de 7 år han var distriktslæge i Qaqortoq. Selvom han siden arbejdede 28 år som praktiserende læge i Fredericia og havde mange gode oplevelser og fik meget påskønnelse for sit virke dér, så var og blev tiden på Grønland hans faste referenceramme, når han talte om 'at være en rigtig læge'.

Jess døde i en alder af 86 år, og desværre meget dramatisk som følge af en profus arteriel lungeblødning — *en blodstyrning*, som det hed i gamle dage — opstået i en tuberkuløs kaverne efter en tidligere, udbrændt og aldrig-diagnosticeret infektion. Som han kun kan have erhvervet sig ét sted i hele verden, nemlig i forbindelse med sit arbejde som ung læge i den kliniske frontlinje hjemme i Qaqortoq for omkring 50 år siden.

Så ringen blev sluttet for en læge af den gode gamle skole — *Æret være hans minde!*

(Lars) Ulrik Gerdes

(Jens) Christian Gerdes